

יום	יום לחודש	ליקוטי מוהר"א	ליקוטי הלכות ה"ד	משנה ברורה ה"א	עלים לתרופה	שולחן ערוך ד"ש משנה כ"ב ק"ד
שבת	כ"ד	פב.	קמג.	חורה	ר-רד	ח, ט.
א	כ"ה	פג:	קמד	ז.	ה-רו	י, יא.
ב	כ"ו	פג.	קמה	ז:	ה-רח	יב, יג.
ג	כ"ז	פג:	קמו	יה.	ר-רו	יד, טו.
ד	כ"ח	פד.	קמו	יה:	ר-ר"ב	טז, יז.
ה	כ"ט	פד:	קמה	יט.	ר-ר"ד	יח, יט.
ו	ל'	פה.	קמט	חורה	ר-טו	כ, כא.

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

313 | פרשת שמיני | כ"ד ניסן תשפ"ג

דבר המערכת

התורה הקדושה ציוותה עלינו לזכור את ימי הפסח שעברו עלינו, בכל יום צריכים אנו להזכיר את עצמנו ערב ובוקר מקדושה זו של יציאת מצרים, וכל כך למה, לפי שבכל יום שב ומתגבר הרע שהוא גלות מצרים, ועלינו לזכור כי כבר היו דברים מעולם ונצלנו ממלתעותיו והיא שצריכה לעוררנו לשוב ולהתייצב ולהשתוקק שוב ושוב לישועת ה'.

"כי בימי הספירה צריכים לטהר עצמנו מזהמת מצרים שזהו ביחית תשובה, וכן כל אדם בכל דור ובכל זמן בכל שנה ושנה צריך לטהר עצמו בכל עת מזהמתו שזהו עיקר התשובה שזהו עיקר ההכנה לקבלת התורה" (לקוטי הלכות, תפילת המנחה ז' - מ).

ניקח נא כח מחודש מימי הפסח הנפלאים שזכינו להם, ונלמד מן הסיפור הקדוש ופרסום הנס - שהיה בימים ההם - גם על ההווה שלנו, שה' אתנו עמנו ואצלנו ומשיג עלינו להשיב שבותנו ולגאלנו גאולת עולם ברוחניות ובגשמיות.

עלינו להתחיל התחלה חדשה של השתוקקות רצונות וכיסופים, לקום ולקפוץ אל הים הסוער והמפחיד מתוך בטחון גמור שגם לנו יקרע הים, ואלוקי ישענו לא יעזבנו ולא יטשנו. לא לחינם זכינו לתרופות יקרות מפז שכאלו ביעור חמץ מצה ומרור ארבע כוסות וההגדה הקדושה, וכלליות קדושת פסח ושלוש רגלים, אלא מפני שאכן יש לנו תקוה ובכותנו להתחדש בסייעתא דשמיא בחסדים חדשים שלא היו מעולם.

"בחורף כל העשבים וכל הצמחים כולם מתים, וכשבא הקיץ כולם נתעוררים וחיים ואז טוב ויפה מאד כשיצאים לשוח בשדה שיחה זו תפלה ותחינה ותשוה וגעגועים להשם יתברך, ואז כל שיח ושיח השדה המתחילים לחיות ולצמוח אז, כולם נכספים ונכללים בתוך שיחתו ותפלתו (שיחות ר"ן, נח).

העורכים

והייתם קדושים

למעלה ולעולם הבא. והכתוב מסיים: "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים, להיות לכם לאלקים והייתם קדשים כי קדוש אני" "על מנת שתקבלו מצוותי העלית אתכם" (רש"י שם).

הלב נחרד; אכילה אסורה גורמת לטמטום וטומאה גם בעולם הבא ובישיבה של מעלה, היא מונעת מן האדם מלהשיג ולהכיר את בוראו גם בעולם האמת. האם פלא הוא מדוע היצר נלחם כל כך על ענייני האכילה, ולמה הוא מסית להקל במקום שאמרו להחמיר, ולהימשך אחר התאוה החיצונה. הן כל קדושת האדם בזה ובבא תלויה בכך.

זה עתה זכינו לקדושת פסח ואכילת מצה הקדושה. רבי נתן מסביר מדוע דוקא בתחילת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים ניתנה לנו מצות אכילה בקדושה, לפי שכידוע כל ירידתנו למצרים היתה לתקן את פגם חטא אדם הראשון שנכשל באכילתו, ואכילה אסורה זו גרמה לו לפגם הדעת, אמונתו נפגמה והיא הביאה לכלל החטאים ח"ו, ואם ברצוננו להתחיל להתקרב לה' - עלינו לדקדק לאכול בקדושה כי כל האמונה תלויה בכך.

וזה לשון קדשו (שם, נט"ו ב-טו): "מאכל ישראל צריך להיות בקדושה גדולה מאד, ועיקר קדשת האכילה הוא על ידי הדעת שהוא התגלות ההשגחה, וזה בחינת אכילת מצה בפסח שמגלים ההשגחה על ידי האכילה שאוכלים מצה, כי אדם הראשון פגם באכילת עץ הדעת טוב ורע. ועץ הדעת טוב ורע זה בחינת חכמת הטבע דעת דסטרא אחרא פגם הדעת דקדושה, ועיקר הפגם היה על ידי האכילה כי עיקר תיקון האכילה הוא על ידי אמונה, וכשאינו אוכל בקדושה, על ידי זה נפגם הדעת שהוא בחינת השגחה ונופל לטעות של חכמת הטבע, כמו שכתוב 'פן תאכל ושבעת ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", שתולה בטבע ח"ו כאלו הפרנסה בכוחו ועוצם ידו ואינו מודה בהשגחה. ועל כן צריכים ישראל לקדש את מאכלם מאד, כי עיקר התגלות ההשגחה תלויה בקדושת המאכלים. ועל כן בתחילת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, דהיינו בפסח בשעת יציאת מצרים הם צריכים לאכול מצה, שהוא בחינת מוחין ודעת, כי על ידי אכילת מצה בפסח נמשך דעת גדול ויודעים שהכל בהשגחה לבד ועל ידי זה עיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים".

זכינו זה עתה לאכילה הקדושה והנשגבה בימי הפסח, והתורה מלמדת אותנו להמשיך ולהתקדש כדי שנוסיף ונתקרב אל ה'. הבה נתאזר בעוז ובגבורה לאכול בקדושה, בשמחה, בקבלת עול, ברצונות וכיסופים אמיתיים שהנפש תגבר על הגוף, ושכל רצוננו ותאוותינו יהיו רק לשמו ולקרבתי יתברך.

הוא מתרווח על כסאו, לפניו מונחת ארוחתו הדשנה, ידו נוטלת ומושיטה לפיו מכל הבא ליד, עתה הוא יכול להשתחרר מעט מכל עומס דאגותיו וטרדותיו שבכל היום וליהנות מעט מן המאכלים הערבים שהוגשו לפניו, זה הזמן של חירות גופו, לאכול וליהנות ולחוש מרגוע. האמנם!?

הבה נקשיב לרגע האיך מתאר רבי נתן את שעת האכילה שלנו: "על כן נקרא לחם, לשון מלחמה, כמו שכתוב לחם את לוחמי, וכמו שאיתא בזהר הקדוש, שבשעתא דסעודתא הוא עידן קרבא [שבשעת הסעודה היא שעת מלחמה], וכמו שמבאר רבינו הקדוש (לקרימ ח"ב סי' ז) שצריך לבלי להיות עצל שקורין שלימזלניק, כי צריכין להתגבר אז בשעת האכילה מאוד להמשיך על עצמו הארת הרצון הקדוש אף אם הוא כמו שהוא" (לקוטי הלכות, בציעת הפתו, נד).

מלחמה נטושה בשעה זו, ועל האוכל מוטל התפקיד להתגבר אז ברצונות קדושים. אסור להיות עצל ואסור להניח להרגשת השחרור לשלוט בנו בשעה גורלית זו.

המלחמה בשעת האכילה היא בין הנפש והגוף, מי מהם יתגבר. "כי עיקר חיבור הנפש עם הגוף הוא על ידי האכילה שהוא חיות האדם, ואם לא יאכל האדם ימות ותסתלק נפשו מגופו ח"ו, נמצא, שהאכילה מחברת הנפש עם הגוף. ועל כן הכל תלוי בקדושת האכילה, כי כשח"ו מתגברת תאזר אכילה ואוכל להנאותו בשביל מילוי כרסו ותאוות גופו ח"ו אזי מתגבר הגוף על הנפש ח"ו, וכן להיפך אם מקדש עצמו ואוכל בקדושה גדולה בשביל נפשו, אזי מתגבר הנפש על הגוף, והכל כפי האכילה שהוא ממוצע בין הנפש והגוף, ועל כן הכל תלוי בקדושת האכילה!" (שם, ג.א.ש, נד).

אם באכילה כשרה צריך להיזהר כל כך שמא יגבר הגוף על הנפש, כל שכן באכילה אסורה שכל כולה טומאה והעלמה על מעלת הנפש. וכפי שאנו לומדים בפרשתנו על האזהרה הגדולה לא להיטמאות באכילות אסורות: "אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השרוף ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם" ורש"י מביא את דרשת חז"ל "ונטמאתם בהם - אם אתם מטמאין בהם בארץ אף אני מטמא אתכם בעולם הבא ובישיבת מעל", ולעומת זאת, הנזהר מכך ממשיך הכתוב ומבטיחו: "ההתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ", ופירש רש"י: "ההתקדשתם - קדשו את עצמכם למטה. והייתם קדושים - לפי שאני אקדש אתכם

פניני אור

אמרות שהורות מרביה"ק ותלמידיו

אמר פעם הרב מטשעריץ ז"ל: ההבדל שרואו אצל אנשי-שלומונו בין ההתעוררות שבראש-השנה לבין ההתעוררות שבאמירת ספירת העומר, הנה בזאת, שבראש השנה היתה ההתעוררות באתפסיא, ובספירת העומר באתגליא.

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 6:31 - ניץ ההמה 6:07 - סוּזק"ש 8:38
צאת השבת 7:46 - צאה"ש לר"ת 8:25

השרצים - זוהמת הנחש!

וכל השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל

עיקר זוהמת הנחש נאחזה ב'ארץ' שהיא האדמה, כמו שכתוב "ארורה האדמה בעבורך", ולכן אסורים השרצים השורצים על הארץ, וכלשונו של מוהרנ"ת:

"זהו בחינת איסור אכילת שקצים ורמשים שהם אסורים משום שרץ השורץ על הארץ דייקא, כי זהו עיקר איסורם, כי אלו השרצים השורצים על הארץ הם בחינת זוהמת הנחש ממש, ועל כן הם שורצים על הארץ בבחינת 'ונחש עפר לחמו', כי האדמה נתקללה בזה מחטא אדם הראשון שהיה על ידי זוהמת הנחש שהוציאה מינים אלו, כמו שפירש רש"י בפסוק 'ארורה האדמה בעבורך', 'תעלה לך דברים ארורים'. ועל כן האיסור של תולעים הוא דווקא כשהוא שורץ על הארץ, או אם פירש שזה נקרא גם כן שורץ על הארץ, כי שם עיקר זוהמת הנחש בבחינת נחש עפר לחמו" (ליקוטי הלכות, תולעים ב.ב.).

ביטול להשם יתברך!

כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני

עיקר הקדושה הוא: להתבטל להשם יתברך! "כי כל הקדושות נמשכין מה' יתברך שהוא שורש כל הקדושות, כמו שכתוב 'קדושים תהיו כי קדוש אני', וכל מה שנתבטלין אליו יתברך ביותר נמשך הקדושה ביותר!" (ליקוטי הלכות, ברכת הריח ג.ז.).

האמונה מקדשת!

כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשתיכם

כשהאדם מאמין בהשם יתברך, הרי הוא קרוב אליו, וממילא הוא שורה עליו קדושה. אך ככל שנופלים בו כפירות וקושיות, הרי הוא הולך ומתרחק מהשם יתברך, וממילא שורים בו כל הטומאות רחמנא ליצלן.

"כי כל הטומאות הם מבחינת כפירות, כי עבודה זרה שהם הכפירות כלולים מכל הטומאות, כי עבודה זרה מטמאה כמת וכנדה. כי עיקר הקדושה והטהרה הוא ה' יתברך שהוא קדוש וטהור, כמו שכתוב 'כי קדוש אני', וכמו שאמר רבתינו זכרונם לברכה 'הקדוש ברוך הוא מטרה את ישראל'. וכשיש לו כפירות חס ושלום, הוא רחוק מה' יתברך, ואז שורין בו כל הטומאות רחמנא ליצלן, ומשם השתלשלות כל הדברים המטמאין, כי כל דברים המטמאין הוא מחמת שרחוקים מה' יתברך וקדושתו" (ליקוטי הלכות, הפקר ונכסי הגר ד.ז.).

חוזרים אל ה'חמץ'...

מן השאלו תחתיות ומתחתיו, ומייסורי עולם לחיי עולם - איך הוא צריך לברוח למהר ולהימלט על נפשו ולא יביט לאחוריו כלל, כי אינו יכול להתמהמה, וגם צידה ופרנסה לא יעשה לו ויבטח בה' וישען באלוקיו כי לא יעזבהו" (שם).

אך לאחר מכן, לאחר הבריחה החפוזה, מגיע השלב העיקרי והארוך: שלב ההמתנה, שלב 'ספירת העומר'. השלב שבו מתקדמים מדרגה לדרגה, ועולים בשערי הקדושה. אז, לא רק שההמתנה אינה שלילית ומזיקה, אלא היא הכרחית ומבורכת. רק על ידיה ניתן להגיע לקבלת התורה.

כדי לעלות מדרגה לדרגה ולהחזיק מעמד בעבודת ה' עד הגמר הטוב, חייבים סבלנות מופלגת. "להמתין הרבה הרבה, שאפילו כשרואה שאין עבודתו בשלימות, ואפילו אם לפעמים אינו יכול לעשות כלל, אף על פי כן ימתין ויצפה לישועת השם ... ואפילו אם נדמה לו שעדיין הוא רחוק לגמרי, ואפילו אם הוא באמת כך, אף על פי כן צריך להמתין ולצפות לישועתו ולהחיות את עצמו בתוך כך בכל מה שיוכל; פעם בתורה, פעם בתפילה, פעם בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, פעם בשיחה עם חברו או רבו, פעם בעשיית איזה מצוה וגמילות חסד, פעם ברצון וכיסופין והשתוקקות שזה העיקר" (ליקוטי הלכות, פקדון ד.ז.).

להמתין ולהמתין, ולא לוותר על אף יום, גם אם הוא עדיין רחוק משלימות. 'לספור' כל יום ויום, ולהכריז בכל יום מחדש 'היום יום'; גם היום הזה - על שלל טרדותיו וענייניו - הוא יום, וגם בו אפשר להתקרב לה'.

זהו החילוק בין הגאולה הראשונה, גאולת מצרים, לבין הגאולה האחרונה אשר עליה אנו מצפים. הראשונה הייתה בחיפזון, אך השנייה, מנבא עליה ישעיה הנביא "כי לא בחיפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו". היא תבוא רק על ידי המתנה וסבלנות אינסופית.

וכך גם בגאולתו האישית של כל אחד מאתנו: הראשונה היא בחיפזון, מקבלים הארה ובורחים מהטומאה. אך השנייה והסופית - הגאולה שאין אחריה גלות - באה רק על ידי המתנה וסבלנות אינסופית, לקוות ולחזור ולקוות.

"ואף על פי שהמניעה מצדנו מחמת שאין אנו הגונים במעשינו כראוי, ואפילו אם הוא כמו שהוא, אף על פי כן, כל זמן שתולה עינינו למרום ושומר ומצפה וממתין לישועתו יתברך, על ידי זה בעצמו יחוס ויחמול עליו ה' יתברך ויקרבהו לעבודתו באמת ויתתפך הכל לטובה" (שם, אמן).

הלחם חזר למדפים... אותו ה'חמץ' שהפלגנו בגנותו וחיפשנו אחריו בחורים וסדקים לבערו, הותר לבוא בקהל - איך קרה הדבר? להיכן נעלמו כל הסודות והדרושים, שלמדנו אודות המהות הפנימית השלילית של החמץ?

התמיהה גדלה שבעתיים, כשאנחנו מגלים שבסיומם של ימי 'ספירת העומר', בחג השבועות, יקריבו את 'שתי הלחם' והחמץ יעלה על גבי המזבח. וכאן הבן שואל: החמץ הוא טוב או רע? הוא ראוי לביעור או לקרבן?

התירוץ הוא פשוט:

'חמץ' מסמל התמהמהות והמתנה; בצק ששוהה ומתמהמה מחמיץ, ואותה ההתמהמהות וההמתנה - לפעמים היא אסורה בתכלית, ולפעמים היא רצויה ואף מוכרחת...

כשנמצאים במצרים, וצריכים לצאת משם - ההתמהמהות אסורה בתכלית ומסוכנת ביותר. כשהאדם נמצא במיצר רחוני, במקום של טומאה, והוא מתעורר לצאת משם, עליו לברוח בחיפזון ולבער כל פירור של התמהמהות.

כל מחשבה שעולה בו - "מי אומר שאצליח בדרכי החדשה? איך אמלט מתאוות אימתניות שאלה? מי ערב לי שלא אפול?" - חייבת ביעור! היא מחמיצה את המח והלב, ויכולה לגרום לנו 'להחמיץ' את ההזדמנות היקרה לברוח...

"וצריך האדם שיחוס על נפשו, ותיכף כשבא עליו התעוררות לתשובה, תיכף ומיד ימהר להימלט על נפשו ולא יסתכל לאחוריו כלל, בבחינת 'מהר המלט על נפשך ואל תביט אחריך'. מחמת שהוא משוקע בשטותים ובלבולים ותאוות כל כך, על כן תיכף כשמתחיל לחשוב איך ומה, ובאיזה אופן יברח מתאוותו ובאיזה דרך יזכה לתשובה וכו', בוודאי יחזור וישב לאיזולתו, חס ושלום, מחמת שהוא משוקע ומבולבל מאד מאד. על כן בתחילת התעוררות התשובה צריך לברוח מיד שמתעורר, ואל יביט לאחוריו כלל. יהיה איך שיהיה, יחוס על נפשו ויברח בחיפזון ממה שהוא צריך לברוח" (ליקוטי הלכות, גילוח ג.ב.).

התעוררת? תברח! אפילו חישובים של פרנסה אל תערוך בשלב גורלי כזה. צא בעקבותיהם של אבותינו, שגם הם, בברחם ממצרים, לא חשבו על אוכל "ולא יכלו להתמהמה וגם צידה לא עשו להם".

ואם נראה לך הדבר כהפקרות - נותן על כך מוהרנ"ת דוגמה מאלפת: "כי בוודאי כשנופלים על האדם רוצחים וגולנים או חיות רעות, והוא ממחר לברוח מהם, בוודאי אינו חושב אז 'מהיכן יתפרנס' וכיוצא... מכל שכן כשהאדם צריך לברוח

פנינים מאירים וחידישים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים זי"ע מתוך רשימותיו של הגר"ח שכמעט שלישי"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת שמיני

נתן ב' קדושות לישראל ובראשו קדושה אחת

והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני (ויקרא יא. מד), ומשלו חכמים באגדה (ויקרא רבה כ.ד.) משל לבני מדינה שעשו שלוש עטרות למלך, מה עשה המלך נתן בראשו אחת ושתיים בראש בניו, כך בכל יום מכתירים העליונים לפני הקב"ה כל הארץ כבודו, מה הקב"ה עושה, נותן בראשו אחת ושתיים בראשו של ישראל, שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, הרי שתי קדושות לישראל, ולקדוש ברוך הוא קדושה אחת.

טעם שהעבירה מטממת לכו של אדם

ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם (ויקרא יא. מג) דרשו חז"ל (יומא ט.א.) אל תיקרי ונטמאתם אלא ונטמתם שהעבירה מטממת לכו של אדם. וצריך להבין מדוע עשה ה' ככה, טוב היה שלבו של בעל העבירה לא יפג וריחו לא ימר ויהיה קל יותר שיעשה תשובה, אלא לפי שאם היה נשאר במדרגתו הראשונה לא היה ח' בעשותו העבירה ולכן כך עשה הקב"ה את עולמו שבעשותו העבירה נטמטם לבו ונפול למדרגה שפילה ושם יוכל לחיות עד יערה עליו רוח לעשות תשובה, וכל מה שעושה יותר עבירות צריך שיטמטם לבו יותר ויפול יותר לתחתית המדרגה כדי שיוכל לחיות.

ככל ענין ופעולה חייבים לחשוב

אם ייטב הדבר בעיני השם

ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה' (ויקרא י. טו). לא אמר הכתורה הייתי עושה או כהלכה הייתי עושה, אלא היה שואל את עצמו אם ייטבו ענייניו בעיני השם. ועל זה נאמר וישמע משה וייטב בעיניו, הוטבה בעיניו תשובה היקרה הזאת של אהרן, שבאה ללמד חידוש גדול כי בכל ענין ופעולה חייבים לחשוב ולפסל דרכיו לא רק אם זה על פי דין והלכה אלא אם ייטב הדבר בעיני השם.

האם ומה מברכים על טלית קטן

מצות ציצית בטלית קטן

בזמן חז"ל היו נוהגים לקיים מצות ציצית בלבוש העליון; היו לובשים כמין רדיד מעל הבגדים שכיסה הראש והגוף והטילו בו ציציות, וכך היו מקיימים 'וראיתם אותו'. ובתקופות הראשונים שלא היו נוהגים ללכת עם רדיד עליון כל היום, התחילו ללבוש טליתים קטנים מתחת לבגדים, וכפי שכתב ה**טור** (סי' כד ס"א): "טוב ונכון להיות כל אדם זהיר וזריז במצות ציצית, שיהיה לו בגד קטן מצוייץ שילבש אותו כל היום".

ומצינו מחלוקת בראשונים אם יוצאים מצות ציצית בטלית קטן: לשיטת המרדכי (סי' תתקמג) אין מקיימים מצות ציצית רק בבגד שאפשר לעשות בה גם עטיפת הראש כמו לבוש של פעם, אבל טלית קטן שאינו ראוי לכסות רק הגוף והחזה בלבד אין מקיימים בה מצות ציצית. אבל לדעת רוב הראשונים אפשר לצאת ידי חובת המצוה בכל מלבוש של ארבע כנפות, אפילו אינו דרך עיטוף ואין הראש מתכסה בו (מובא בב"י סי' ס"ח א'). וכן הוכרע הלכה למעשה בשולחן ערוך (סי' ח ס"ח א') יוצאים ידי חובת ציצית בטליתות קטנים שלנו.

ובכתבי הארז"ל (שעה"כ ציצית דרוש ו' ותה"ש דרוש ג) מבואר שבאמת יש שני תיקונים במצות ציצית, תיקון מיוחד בטלית קטן שלובשים כל היום, ותיקון מיוחד בטלית גדול שלובשים בשעת התפילה.

נוסח הברכה

ברייאת בתוספתא ברכות (פ"ה ה"ט) מופיע נוסח ברכת ציצית 'להתעטף בציצית'. ונחלקו המחבר **ורמ"א** (שם סי' ט') איהו ברכה מברכים על טלית קטן שלובשים בלי עטיפת הראש: לדעת המחבר מברכים גם על טלית קטן 'להתעטף', ולדעת הרמ"א מברכים 'על מצות ציצית'.

אמנם למעשה כתב המחבר (שם סי' א') שגם לשיטתו נכון לעשות עטיפה עם הטלית קטן בשעת הברכה, כדי שיחול שם להתעטף על לבישת הטלית קטן. **ובמשנה ברורה** (סק"ז) הוסיף דגם לשיטת הרמ"א, מי שרוצה לעשות עטיפה עם הטלית קטן, יכול לברך 'להתעטף' לצאת ידי כולם. וכך מובא בשם **הארז"ל** שהיה נוהג לעטוף ראשו בטלית קטן ולברך 'להתעטף בציצית', ואחר כך היה שומטו מעל ראשו ומורידו על שני כתפיו כדרך לבישתו (דרושי ציצית שם).

נוהגים לפטור בטלית גדול

המשנה ברורה (סק"ז) כותב שלמעשה נהוג בזמנינו שלא לברך כלל על הטלית קטן בבוקר ומכוונים לפטור בברכת הטלית גדול שלובשים בשעת התפילה, ונתן על זה ג' טעמים:

א. יש שלובשים את הטלית קטן ותיכף ללא שום הפסק לובשים את הטלית גדול, ואם יברכו שתי ברכות על הטלית קטן ועל הטלית גדול הרי זה ברכה שאינה צריכה, ועדיף לברך על הטלית גדול יותר מאשר הטלית קטן.

ב. יש שלובשים טליתים קטנים שאין להם שיעור, שאסור לברך עליהם.

ג. יש שישנים בלילה עם הטלית קטן, וכיון שיש אומרים דכסות יום בלילה חייב בציצית נמצא שלא הסיח דעתו מן המצוה, ואי אפשר לברך מחדש על טלית קטן זה בבוקר.

בחור שאינו יכול לפטור

מנהג זה שפוטרים את הטלית קטן בברכת הטלית גדול, שייך רק במי שהוא נשוי שלובש טלית גדול בשעת התפילה. דאילו בחור שאין לו טלית גדול, ולבוש טלית קטן שיש לו שיעור, וגם אינו ישן עם הטלית קטן שלו בלילה, חייב לברך כפשוטו הפוסקים. וכן מוכח **במשנה ברורה** (שם סק"ז ובסי' טז).

המחליף טלית קטן באמצע היום

אכן, גם אדם נשוי שמחליף טלית קטן באמצע היום ואינו עתיד ללבוש טלית גדול, צריך לברך. וזה מצוי בערב שבת, שמחליפים טלית קטן של שבת במקוה, אזי כשיוצאים מן המקוה צריכים למשמש בציציות ולברך. והברכה שמברכים על הטלית גדול בבוקר אינו יכול לפטור את הטלית קטן שילבש אחר כך באמצע היום, שיש הפסק גדול ביניהם (כן מוכח בהגהות רעק"א על מג"א סק"ז). ועי' ביה"ל סי' ד"ה אפ"ש וד"ה ו"א, ו"ל דשם מייירי פשוט ולבוש אותו טלית וצריך היסח הדעת גמור לבטל המשך הליביה על זה מהני כוונה, משא"כ כאן שהיא טלית חדש דאפילו היסח הדעת מועט מפסיק בין ברכה לקיום המצוה). וכן מובא **באורחות רבינו** (עמ"ס טז) בשם ה**הסתייפער**.

למשמש בשעת הברכה

כל ברכה שמברכים, צריך להיות קודם קיום המצוה, שזה נקרא בפי חז"ל 'עובר לעשייתו'. אמנם על פי רוב אי אפשר לברך על טלית קטן קודם הליביה, שבשעה שלובשים בבוקר את הטלית קטן עדיין אין הגוף נקי וראוי לברך, וגם כשמחליפים את הטלית קטן במקוה אי אפשר לברך שאין הידים נקיות, ובאופן כזה כתוב **בשולחן ערוך** (סי' ט') שיש למשמש בציצית בשעה שמברכים עליו, דבזה יחשב קצת כאילו לובשו אז. אבל מי שמברך על הטלית גדול ומכוין לפטור את הטלית קטן, אין צריך למשמש, כיון שמתקיים העובר לעשייתו עם הטלית גדול.

המפסיק בין לבישת הט"ק לטלית גדול

ונהג, כיום שיש להרבה אנשים טלית קטן מיוחד לשינה, וכן על פי רוב יש שיעור לרוב הטליתים קטנים שלנו, וכמו כן על פי רוב לובשים את הטלית קטן בבית תיכף כשקמים, ואילו הטלית גדול לובשים בבית המדרש קודם התפילה ויש הפסק בין לבישת הטלית קטן לטלית גדול - אם כן לא שייך שלשת הטעמים של המשנה ברורה הנ"ל, וצריכים לברך על הטלית קטן בבוקר (וגם למ"ד דהליכה ושינוי מקום לא היו הפסק מ"מ כיון שמברכים ברכת 'על הטלית גדול ואין בזה משום ברכה שאינה צריכה כיון שיש אומרים דהוי הפסק כמבואר בביה"ל הנ"ל).

וכן כתב **בספר יוסף אומץ** (אות רלו): "לדעתי טוב ויפה הדבר לברך על טלית קטן ותיכף אחר

נפסק **בשולחן ערוך בהלכות ציצית** (סימן ח ט"ו) שמי שנפלה ממנו הטלית פתאום, אפילו אם עדיין הטלית תפוס בידו, צריך לחזור ולברך 'להתעטף בציצית' כשחוזר ולבושו. והוסיף **המשנה ברורה** (סי' ט"ו לט מ) שאפילו אם נשאר עליו טלית קטן צריך לחזור ולברך, ואפילו אם נפל הטלית באמצע שמונה עשרה צריך לחזור ולברך עליו כשיסיים שמונה עשרה.

כך מבואר גם **בהלכות מזוזה** (פ"ת י"ד סי' רפט סק"א) שאם נפלה המזוזה ממקומה צריכים לחזור ולברך כשמחזירים אותה. ואינו דומה למי שפושט טליתו ככוונה על דעת לחזור וללבוש, או למי שמסיר את המזוזה על דעת לחזור ולקבעה, שאם לא עבר הרבה זמן אין צריך לחזור ולברך. שכשנפלה מעצמה נחשב להיסח הדעת.

אכן **בהלכות תפילין הביא המשנה ברורה** (סי' כה ס"ק מד) בשם ה**של"ה** שאם נשמטו התפילין ממקומם בשעת התפילה אין צריך לחזור ולברך עליהם, שמן הסתם אינו מסתי' דעתו מהם בשעת תפילה. ויש לתמוה מה ההבדל בין ציצית לתפילין, הלא גם טלית גדול רגילים ללבוש כל משך זמן התפילה כמו ציצית, כמו שכתב **הרמב"ם** (פ"ג ה"א): "בשעת התפילה צריך להיזהר ביותר להיות עטוף בטלית, וגנאי גדול לתלמידי חכמים שיתפללו והם אינם עטופים" (וכ"ה במשנ"ב סי' ח סק"ד בשם הב"ח).

האחרונים כתבו כמה חילוקים בין ציצית לתפילין: א. אין חיוב על אדם ללבוש

נטילת ידיו, אם האיר היום, אף על פי שישכח לפטור עצמו על ידי ברכה שעל טלית גדול, כדי שלא יבוא לכלל ספק אם כיון בברכתו בטלית גדול על הטלית קטן אם לאו. וגם אם יכול להקדים זמן על הברך על טלית קטן קודם לטלית גדול, למה יאחר הברכה כדי לפטור ממנה". והגאון בעל **המעדני השולחן** ז"ל כתב שלפחות אלו שמתפללים רק לאחר ב' או ג' שעות, ודאי צריכים לברך על הטלית קטן מיד כשלובשים אותו בבוקר, כיון שמפסיקים הרבה (נדפס בקובץ באה"י טד).

אמנם, אלו שמתפללים ותיקין וקמים בעוד ליל ולובשים אז את הטלית קטן, אין להם לברך על הטלית קטן, כיון שתיכף כשמיגיע הזמן הראוי לברכה על הטלית קטן מתעטפים עם הטלית גדול. והם צריכים לכוין בפירוש שהם רוצים לפטור בזה את הטלית קטן, וכתב **הבן איש חי** (פ"ר בראשית ב) דכיון שמצויו לשכוח לכוין בשעת הברכה על כן נכון להתרגל להוסיף בנוסח הלשם יחוד: "והריני מכוין לפטור בברכה זו גם הטלית קטן שעלי".

שיטת הרה"ק מבוטשאטש שלא לברך כלל על ט"ק

הרה"ק **מבוטשאטש** ז"ע ב**בסיודר דעת קדושים** יצא לחדש שבזמנינו אין לאדם נשוי לברך כלל על טלית קטן. וטעמו, שכל בגד שמתביישים לצאת בו בשוק הרי זה חשוב

בגד עם ציצית, ורק אם לובש בגד של ד' כנפות חייבתו התורה להטיל בו ציצית, ולכן אם נפל הטלית ממנו ואין עליו חיוב לחזור וללבושו, נחשב להיסח הדעת. מה שאין כן תפילין שהוא חיוב על האדם ללבוש תפילין, אין בפליטו באמצע התפילה היסח הדעת.

ב. תפילין מצוי להישמט ממקומו, וכל אחד דעתו מתחילה כשמברך שאם יישמט יתקננו, אבל טלית אינו רגיל ליפול (עי' ביה"ל סי' כה ס"ב ד"ה אינו). ג. תפילין אסור בהיסח הדעת, ועל כן האדם מרגיש תיכף כשמתחיל להישמט והרי זה כפושט על דעת לחזור וללבוש, אבל בציצית אין איסור היסח הדעת, ולכן אין מרגישים תיכף רק לאחר שנפל לגמרי (עי' שועה"ד סי' כה ס"ב א').

אמנם **הרבה אחרונים** מיאנו בחילוקים אלו, ולדעתם גם בטלית שייך כל הטעמים הנ"ל, שמן הסתם כל אחד רוצה להיות מעוטף בטלית כל משך התפילה, וגם בזמנינו מצוי שהטלית נופל באמצע התפילה, ומן הסתם מכוין כשמברך שאם יפול בשעת התפילה יחזור וילבשו, וגם אם מתחיל להישמט ממנו בשעת התפילה הוא יתיכף מרגיש, והרי זה כמכוין לחזור וללבוש.

ואכן, כך פסקו למעשה **רבי עקיבא איגר** (סי' ח ט"ו) **הכף החיים** (סי' כה ס"ק עז) **המהר"ם אריק** (ש"ת אמרי יושר ח"ב סי' ט אות ד) **שו"ת מהרש"ג** (ח"ב סי' קלח) שאין לברך על טלית שנפלה באמצע התפילה, וכן העיד **הגרשו"א** ז"ל (שש"כ פ"א הע' טט) שהמנהג לא לברך. גם **בתהלה לדוד** (סי' ח ס"ב) צידד כן, ומסיים, שאם נשאר עליו טלית קטן בודאי אין לברך.

כאין לו שיעור טלית ופטור, וכל אדם נשוי בזמנינו מתבייש לצאת בשוק רק עם טלית קטן. ובעקבותיו יצא הרה"ק **ממונקאטש** ז"ע **בספרו נמוקי אורח חיים** (סי' טז) וכתב: "מנהגנו מאבותי הקדושים ז"ע ורבותינו הצדיקים הקדושים קדעת קדושים שלא לברך על הטלית קטן, רק לכוין בברכת 'להתעטף' לפטור גם זה הטלית קטן". ע"כ.

רבים הם החולקים על חידושו של הדעת קדושים, כמבואר **בשו"ת האלף לך שלמה** (סי' ד) ו**שו"ת חסד לאברהם** (סי' א) וכן מוכח **בביאור הלכה** (סי' טז ד"ה לשוק). וגם בעל **הדברי יחזקאל משינאווא** בהסכמה לסידור הנ"ל יצא חוצץ על דברי הדעת קדושים שגם בזמנינו צריך אדם נשוי לברך על טלית קטן. וכן אש"י **בסיודר כתר נהורא** (מאיר נתיב פ"ח) וכתב: "ראיתי רבים נוהגים שלא לברך כלל על טלית קטן, ואין אתי יודע טעמם, ושאלתי להרבה תלמידי חכמים והודו שאין טעם על זה".

אכן שמעתי **שא"ז** ז"ל בעל **הקנה בושם** לא היה מברך בבוקר על טלית קטן גם אם היה מתפלל מאוחר, ופטר את הטלית קטן בברכת הטלית גדול. וכן הורה למי שמחליף טלית קטן במקוה בערב שבת, שאם עתיד להתעטף בשבת במנחה לקבלת שבת לא יברך בצאתו מן המקוה, רק יכוין לפטור אותו בברכת הטלית גדול. ואולי היה לו קבלה לנהוג כשיטת בעל הדעת קדושים.

שפלות מביאה לידי הודאה

רבי אבאלע (י)

עם רבי יצחק בן מוהרנ"ת

כשנסע ר' אבאלע לארץ ישראל, וחזר משם לביתו בחו"ל - כתב לו רבי יצחק מכתב מארץ ישראל, ובו הוא מביע את עוצם אהבתו והערכתו אליו.

והרי חלקים מתוך המכתב:

"ידיד נפשי, יקרת לבי"

"מארץ החיים אקרא לשלום ידיד נפשי, יקרת לבי, כבוד הרבני המופלא הוותיק הנגיד המהולל, כש"ת מו"ה אברהם אבא נ"י."

ישא ברכה מאת ה' לפקדו לטוב בכל העניינים שלו, עדי יזכה לטוב אמיתי ונצחי בזה ובבא מעתה ולנצח אמין כ"ר."

"רוב תשוקתי לאהבתם"

"... וידע כבודו אשר אחר נסיעתם מביתי הייתי כמה ימים כמבולבל לרוב תשוקתי לאהבתם, ממש כלה כוחי אשר ברוב כח הוכרחת לאזור כגיבור חלצי לעמוד על משמרת לעבודתי להתמדת לימודי הטוב וכו'."

"הצליחו וגם עשו פרי"

"והנה בנסיעתם הטובה לפה הצליחו וגם עשו פרי, אשר כבוד ידידנו היקר הר' מאיר נ"י [לכאורה הוא ר' מאיר טעפליקער, מראשוני תלמידי מוהרנ"ת בא"י], נתערור מזה, ואזר כגיבור חלצי ושם נפשו בכפיו לבוא לאומאן לזכות להיות נמנה בין הקיבוץ שלנו, המתסאפים לשם על ראש השנה הקדוש הבא עלינו לטובה, להסתופף בצל כבוד ה'נחל נובע מקור ח'כמה צדוק"ל ז"ע השוכן בשם וכו'."

"רושם גדול לחיבת הארץ"

"וידע ידידי אשר היותם פה עשה גדול לחבת הארץ, וכמה ימים אחר נוסעם בכל עת הילוכי דרך העיר, שמעתי קול ברכה עליהם מכמה וכמה אנשים באהבה רבה, והיה לנחת רוח לנפשי, כן יצליחו הם לטוב להם כל הימים."

"אנכי מזכירו בכל עת לטובה"

"...ומאוד בקשתי שטוחה להזכירנו לטוב בכל עת היותו על ציון הקדוש, ובפרט בערב ראש השנה הבא עלינו לטובה, כי אנכי אקשר עצמי בנפשי ורוחי ונשמתי אל הקיבוץ הקדוש שלנו, יהי חלקי עמהם. וידע נאמנה את אשר אנכי מזכירו בכל עת לטובה על כל המקומות הקדושים וכו'. ובזה אסיים ואומר שלום, דברי אוהבו אהבת עולם, מבקש אהבתו ותפלתו לטוב, יצחק" (מכתבי ר' יצחק סי' ט"ו)

עם רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה

גם עם רבי נתן ב"ר יהודה, תלמיד מוהרנ"ת שעלה לארץ ישראל וקבע דירתו בעיה"ק טבריה תובב"א, היו לו חליפות מכתבים עם ר' אבאלע בחיבה גדולה. והרי כמה מלשונותיו במכתביו אליו:

"אם ה' אצלכם איזה מכתב מידידי הנגיד ר' אבאלע" (נתיב צדיק, סי' י"ד). "כתבתי קבלה לשלוח לידידנו אהוב נפשי ר' אבאלע נ"י, והשמש צדקה יורח לו וירפא אותי" (שם סי' כ). "לידידנו הגביר א"ח מו"ה ר' אבאלע נ"י יזרח כשמש בצהריו, ואני אכתוב לו ויכתב קבלה על המעות" (שם סי' כ"ג), וכן עוד.

עם רבי מענדל ליטוואק

כן היה לו קירבה יתירה עם רבי מענדל ליטוואק ז"ל (מגדולי חסידיו ברסלב בדור שאחר תלמידי מוהרנ"ת), וכמה פעמים רצה להזמין שיבוא לאכול עמו בביתו ולדבר ביחד מגדולת רביז"ל ומתורתו הק', כמסופר בספר שיש"ק (ח"ד סי' שכ"ו).

אצל השי"ת אלא 'כגמול עלי אמו' - כלשונו של דוד המלך עצמו בתהלים.

וכדרשת חז"ל (במדרש תהלים על מזמור קלא שבתהלים): 'שיר המעלות לדוד, ה' לא גבה לבי' - בשעה שמשחני שמואל, 'ולא רמו עיני' - בשעה שהרגתי את גלית, 'ולא הלכתי בגדולות' - בשעה שהעליתי הארון, 'ובנפלאות ממני' - בשעה שהחזירוני למלכותי, אלא 'אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי' - כהאי ינוקא דנחית ממעי אימיה, כן הוות נפשי עלי [-] כאותו תינוק היוצא ממעי אמו, כך היתה נפשי עלי].

וכל זה בגודל ענוותנותו, שהיה שפל בעיני עצמו מאד, וידע שמצד עצמו לא מגיע לו כלום, והכל הוא מחסד ה' עליו. ולכן דווקא דוד המלך זכה להיות 'נעים זמירות ישראל', שעשה ספר תהלים שלם משירות ותשבחות, ששיבח והודה והילל את הבורא ית"ש.

כי אכן, כל כמה שהאדם יודע ומכיר שכל מה שיש לו ברוחניות ובגשמיות הכל הוא מהבורא ית"ש, והוא בחסדו, חסד חינוך, נותן לו את הכל - כך יוסיף להשי"ת. כי בעת שאין אדם מכיר שהכל חסד חינוך והוא מצד עצמו אינו ראוי לכלום, אינו משבח ומודה על כל החסד שהקב"ה גומל טוב עמו, בחושבו שמה שיש לו מגיע לו בצדק וביישוב. לא כן השפל בעיני עצמו - שהוא מכיר בחסדי הבורא ומודה ומשבח ומהלל להשי"ת על כל חסדיו שגומל עמו בכל עת תמיד ערב ובוקר וצהריים (חובות הלכות שער עבודת אלקים פ"ז, שער הכניעה פ"ט בסופו).

ודוד המלך אכן היה משלשת הענויים הגדולים, כמבואר בחז"ל, וכמו שמאריך בזה בשל"ה הק' (פרשת בהעלותך דרך חיים תוכחת מוסר אות טו) וז"ל: הנה שלשה ענויים היו, אברהם, משה ואהרן, ודוד. משה ואהרן אמרו (שמות ט"ו, טז) "ונחננו מה", אברהם איבנו "ואנכי עפר" (בראשית י"ח, כז), ודוד המלך ע"ה אמר (תהלים כב, ז) "ואנכי תולעת". ומשה היה עניו מכולם, כי אברהם המשיל עצמו לעפר ואפר, ודוד 'תולעת', אבל משה אמר אין אנחנו כלום (שם). וזהו ענין 'מכל האדם'. 'אדם' ראשי תיבות אברהם, אהרן, דוד, משה.

בהפטרה של פרשת שמייני מסופר על השמחה האדירה שערך דוד המלך לכבוד התורה, בהעלאת ארון הקודש והחזרתו ירושלימה, כאשר דוד המלך מפזז ומכרכר לפני הארון, ומעלה זבחים לרגל השמחה הגדולה, וכל המון ישראל מאיש ועד אשה מתברכים מפיו ומקבלים ממנו מתנות מיוחדות.

לאחר שהובא הארון לירושלים התעורר דוד המלך ושאל את נתן הנביא אם הגיעה קעת השעה לבנות את בית המקדש, ונתן הנביא השיב לו שיעשה כלבבו ויתחיל בבניית הבית. אך אז התגלה הקב"ה לנתן הנביא בנבואה ואמר לו שילך מיד לדוד המלך ויאמר לו שלא הוא יבנה את בית המקדש, אלא שלמה בנו אשר ישב על כסאו.

ומובא בחז"ל שהקב"ה זירז את נתן הנביא שלא יתמהמה מלומר זאת לדוד, מפני שדוד זרזו מאד הוא, והקב"ה עצמו העיד על זריזותו, כמובא במדרש (שמואל פ"ו סימן א): אמר לו הקב"ה לנתן הנביא 'נתן, האדם הזה שאני משלחך אצלו, ממחר הוא קודם, עד שלא יסכור פועלים, לך ואמור לו לא אתה תבנה לי בית, שלא יהיה לו עלי תרעומת'.

נוסף לזריזות המופלגת, כאמור, מצינו שדוד המלך אף היה גיבור ואיש מלחמה, ולבו כלב הארי, ולב אמיץ בגיבורים. כמסופר בספר שמואל, שבעת שסבל מרדיפותיו של שאול, ועם שאול המלך נמנו כל גיבורי ישראל ואבנר שר הצבא בראשם. באחד הלילות כאשר הלכו שאול ואנשיו לישון, ירד דוד המלך באומץ לבו למתנה שאול המלך, והלך סמוך למלך, ולקח החנית והצפחת מים שהיו מונחים סמוך לראש שאול המלך, ואח"כ קרא לאבנר ואמר לו שכן-מיתה הוא, שלא שמר את שאול המלך כראוי. עד כדי כך הגיעה גבורתו ואומץ לבו.

והנה עם כל גבורתו, אמיצותו, וזריזותו, ושגם את הארי וגם את הדוב היכה, מובא עליו שדוד חשב את עצמו 'כמי שאין לו ידים ורגלים, כגולם מוטל לנגדך', כלשון רש"י (תהלים קלא, א), וכל מה שזכה לעשות הכל הוא רק בעזר הבורא ית"ש, והוא עצמו אינו

הבהרת דברים

כאן בארץ ישראל כבר למעלה מששים שנה ויותר וביניהם הגה"ח רבי שמואל שפירא ז"ל, רבי אלחנן ספקטור ז"ל, רבי אליה חיים רוזין ז"ל רבי יצחק גלבן ז"ל ועוד רבים מגדולי חשובי אנ"ש וציבור החסידים מהחיים אתנו כיום לאו"ש טובות.

וכן מעיד הגה"ח רבי בצלאל ברוך פרידמן שליט"א כי בערך לפני כחמישים וחמש שנה היו אצל רלו"צ קבוצה חשובה מחסידי ברסלב לדון עמו בענין התכלת, ולאחר השיחה עמו לבשו כולם תכלת. ומה שרלו"צ עצמו הפסיק ללבוש באר"י, לאחר תקופה מסויימת שלבש גם באר"י, הוא מפני שלא סמך לגמרי על אופן עשייתם כאן בארץ ישראל, אבל ראה בעין יפה את לבישת התכלת גם כאן.

בגליון מס' 312 שיצא לאור לקראת חג הפסח הודפס מאמר 'פולמוס התכלת' בתוך מדור 'לאסוקי שמעתא', והתבאר שם בטוב טעם ודעת שרשי הדברים והשתלשלותם, חידושו של האדמו"ר מראדז'ין ושיטת הגדולים שנחלקו עליו, וכפי שנאמר שם היה גם אצל אנ"ש חסידי ברסלב חילוקי מנהגים בזה.

וליהוי ידוע שלא היה כוונתנו רק להביא את שיטות הגדולים, ולא לסתור את אלו המחזיקים במנהג חסידי ותיקי אנ"ש ללבוש תכלת כפי ההוראה המוסמכת ובהם מאותו קדוש וגדול ראבר"ג וגדולי תלמידיו שנהרו אחריו, כי בודאי ממקום קדוש יהלכו וחס מלפקפק אליהם. ורבים מאנ"ש לבשו תכלת גם

<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר חיים יוסף קוית הי"ו</p> <p>להגל תולדות הבן</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר חיים יוסף קוית הי"ו</p> <p>להגל תולדות הבן</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר חיים יוסף קוית הי"ו</p> <p>להגל תולדות הבן</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר יהודה לייב מרקוס הי"ו</p> <p>ולאביו</p> <p>להר"ר ר' אברהם מרקוס שליט"א</p> <p>להגל תולדות הבת הגבירה</p> <p>יה"ר שיזכה לגילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת דקדושה</p>	<p>ברכת מול טוב</p> <p>להר"ר חיים יוסף קוית הי"ו</p> <p>להגל תולדות הבן</p>
---	---	---	--	---